OTSUSED

KOMISJONI RAKENDUSOTSUS (EL) 2018/1134,

5. juuli 2018,

mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL artikli 34 kohaldatavust lepingute suhtes, mis sõlmitakse teatavate elektrienergia ja maagaasi jaemüügiga seotud tegevuste kohta Tšehhi Vabariigis

(teatavaks tehtud numbri C(2018) 4194 all)

(Ainult tšehhikeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ, ([1]) eriti selle artikli 35 lõiget 3,

võttes arvesse Tšehhi Vabariigi esitatud taotlust,

olles nõu pidanud riigihangete nõuandekomiteega

ning arvestades järgmist:

1. ASJAOLUD

TAOTLUS

(1) 2. novembril 2016. aastal esitas Tšehhi Vabariik (edaspidi „taotluse esitaja“) komisjonile direktiivi 2014/25/EL artikli 35 lõike 1 kohase taotluse (edaspidi „taotlus“).

(2) Taotlus puudutab järgmisi selles kirjeldatud tegevusi:

a) elektrienergia jaemüük suurtarbijatele, kellel on „automatiseeritud pidev mõõtmine“ A või „manuaalne pidev mõõtmine“ B ning kes saavad tarnijatelt individualiseeritud pakkumisi (edaspidi „elektrienergia jaemüük suurtarbijatele“);

b) elektrienergia jaemüük väikestele äri- ja kodutarbijatele, kellel on „mittepidev mõõtmine“ C ning kes saavad tarnijatelt standardpakkumisi (edaspidi „elektrienergia jaemüük väiketarbijatele“);

c) maagaasi jaemüük suurtarbijatele, kellel on (i) automatiseeritud pidev mõõtmine kas kaug- (A) või igakuise (B) lugemisega ning kelle aastane tarbimine on vähemalt 4,2 GWh, või (ii) mitteintervalne mõõtmine igakuise lugemisega ning kelle aastane tarbimine on 0,63–4,2 GWh ja kes saavad tarnijatelt üldjuhul individualiseeritud pakkumisi (edaspidi „maagaasi jaemüük suurtarbijatele“);

d) maagaasi jaemüük väikestele äri- ja kodutarbijatele, kellel on mitteintervalne mõõtmine, mis ei ole igakuine mõõtmine, kelle aastane tarbimine on vähem kui 0,63 GWh ja kes saavad tarnijatelt üldjuhul standard-pakkumisi (edaspidi „maagaasi jaemüük väiketarbijatele“).

(3) Taotlusega oli kaasas Tšehhi Vabariigi riikliku konkurentsiameti („konkurentsiamet“) kiri kuupäevaga 30. september 2016 ja täiendav märgukiri kõnealuselt ametilt kuupäevaga 14. juuni 2017 (edaspidi „konkurentsiameti arvamus“).

([1]) ELT L 94, 28.3.2014, lk 243.

(4) 30. septembri 2016. aasta kirjas, mille konkurentsiamet väljastas vastusena Tšehhi kaubandus- ja tööstusministeeriumi taotlusele arvamuse esitamiseks taotluse kohta elektrienergia ja gaasi jaemüügi vabastamiseks Tšehhi Vabariigis direktiivi 2014/25/EL rakendusalast, märkis konkurentsiamet, et „tal ei ole piisavalt aega sektoriuuringu teostamiseks nendes valdkondades, mis võimaldanuks tal kaardistada olukorda nendel turgudel, et vastata“ ministeeriumi taotlusele. Konkurentsiamet asus selles kirja lõpuks järgmisele seisukohale: „võib järeldada, et lõpptarbijatele suunatud gaasi- ja elektrienergiamüügi turgude vabastus Tšehhi Vabariigis vastavalt artiklile 34 ei avaldaks negatiivset mõju majanduslikule konkurentsile nendel turgudel. Ameti sellise järelduse ([1]) aluseks on kaubandus- ja tööstusministeeriumi esitatud dokumentatsioon. Selles suhtes jätab amet endale õiguse hinnata oma arvamus ümber juhul, kui asjaomastel turgudel toimub struktuurseid või muid fundamentaalseid muutusi või kui ametile esitatud teabe aluseks olevaid andmeid parandatakse.“

(5) Konkurentsiameti täiendav märgukiri kuupäevaga 14. juuni 2017 põhines „muudel Tšehhi Vabariigi esitatud materjalidel […] ja andmetel, mille esitasid sõltumatu turukorraldaja (OTE) ja ka teatud asjassepuutuvatel turgudel tegutsevad ettevõtjad, sealhulgas ČEZ grupp (ČEZ) ja Pražská plynárenská“. Täiendavas märgukirjas viidati täpsemalt hulgale probleemidele, mis komisjon tõstatas väiketarbijate elektrienergia jaeturu suhtes, nagu suur turu kontsentratsioon, vähene tarnija vahetamine ja ČEZ grupi vertikaalne integreeritus. Täiendavas märgukirjas leitakse, et miski ei takista kõikide taotlusega hõlmatud turgude vabastamist direktiivi kohaldamisest.

(6) Taotlusega oli kaasas ka konsultandi aruanne ([2]) (edaspidi „CRA aruanne“).

(7) Komisjon esitas taotluse esitajale nõuded lisateabe esitamiseks 31. jaanuaril 2017, 24. märtsil 2017, 27. märtsil 2017, 21. aprillil 2017, 1. juunil 2017, 28. juunil 2017 ja 21. detsembril 2017, millele taotluse esitaja vastas 16. veebruaril 2017, 28. märtsil 2017, 31. märtsil 2017, 3. mail 2017, 10. mail 2017, 9. juunil 2017, 1. augustil 2017 ja 12. aprillil 2018. Lisaks kohtus komisjon taotluse esitaja palvel taotluse esitaja esindajatega 31. jaanuaril 2017, 28. veebruaril 2017, 29. märtsil 2017, 30. mail 2017 ja 9. juunil 2017. Taotluse esitaja esitas 27. jaanuaril 2017 ka täiendavat teavet.

2. **ÕIGUSRAAMISTIK**

(8) Direktiivi 2014/25/EL kohaldatakse elektrienergia ja gaasi jaemüügiga seotud tegevusi käsitlevate lepingute sõlmimise suhtes, välja arvatud kui see tegevus on hõlmatud kõnealuse direktiivi artikli 34 kohase erandiga.

(9) Direktiivi 2014/25/EL alusel ei kohaldata kõnealust direktiivi selles käsitletava tegevuse võimaldamiseks sõlmitud lepingute suhtes, kui liikmesriigis, kus neid tegevusi ellu viiakse, on see tegevus konkurentsile otse avatud turgudel, millele juurdepääs ei ole piiratud. Otsest avatust konkurentsile hinnatakse objektiivsete kriteeriumide alusel, võttes arvesse kõnealuse sektori eripära.

3. **HINDAMINE**

3.1. *PIIRAMATU JUURDEPÄÄS TURULE*

(10) Juurdepääsu ei peeta piiratuks, kui asjassepuutuv liikmesriik on rakendanud asjakohased ELi õigusaktid, mis avavad asjaomase sektori või osa sellest konkurentsile, ning kohaldab neid. Nimetatud õigusaktid on loetletud direktiivi 2014/25/EL III lisas. Elektrisektori puhul koosneb see Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2009/72/EÜ ([3]). Maagaasisektori puhul koosneb see Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2009/73/EÜ ([4]).

(11) Tšehhi Vabariik on võtnud direktiivid 2009/72/EÜ ja 2009/73/EÜ oma siseriiklikku õigusesse üle seadusega nr 458/2000 Coll äri- ja riikliku halduse tingimuste kohta energiaturgudel (edaspidi „energiaseadus“) ([5]).

([1]) Termin „amet“ tähistab siin konkurentsiametit.
([2]) Konsultatsioonifirma Charles River and Associates 9. oktoobri 2016. aasta aruanne pealkirjaga „An Economic Assessment of the Extent of Competition on the Czech Markets for Retail supply of Electricity and Gas“.
([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ (ELT L 211, 14.8.2009, lk 55).
([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT L 211, 14.8.2009, lk 94).
([5]) Kättesaadav aadressil: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458 ja http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=458/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

(12) 7. detsembril 2017. aastal saatis komisjon Tšehhi Vabariigi välisministrile ametliku märgukirja (viide: rikkumismenetlus nr 2017/2152) seoses direktiivide 2009/72/EÜ ja 2009/73/EÜ ebaõige ülevõtmisega Tšehhi õiguskorda. Arvestades seda, et turule piiramatu juurdepääsu eeldus, mis on sätestatud direktiivi 2014/25EL artikli 34 lõike 3 esimeses lõigus, ei tohiks kohalduda asjade puhul, mille suhtes käib rikkumismenetlus, palus komisjon 21. detsembri 2017. aasta e-kirjas taotluse esitajal esitada oma tähelepanekud asjas ning selgitada, kas juurdepääs turule pole direktiivi 2014/25/EL artikli 34 lõike 3 teise lõigu kohaselt *de facto* ja *de jure* piiratud.

(13) Taotluse esitaja selgitas 12. aprilli 2018. aasta vastuses, et juurdepääs turule ei ole *de facto* piiratud, ja peamised argumendid olid järgmised: turule sisenemise madal kulu, sisenemisbarjääride olenematus, elektrienergia ja gaasiga kauplemiseks väljastatud litsentside suur arv ([1]) ning elektrienergia ja gaasi jaeturul praegu tegutsevate jaemüüjate suur arv ([2]). Lisaks selgitas taotluse esitaja, et viis, kuidas ametlikust märgukirjast puudutatud liidu õigusnormid kajastuvad siseriiklikus õiguses, ei põhjusta *de jure* piirangut juurdepääsule elektrienergia ja gaasi jaeturule. Taotluse esitaja on samuti väitnud selles kontekstis, et rikkumismenetluses tõstatud konkreetsed küsimused kas ei puudutanud juurdepääsu turule või olid sellega ainult potentsiaalselt seotud.

(14) Mis puudutab küsimust, kas juurdepääs turule on *de facto* vaba, nõustub komisjon taotluse esitaja toodud argumentidega ja täpsemalt suure arvu jaemüüjate olemasoluga, kes tegutsevad riiklikul tasandil elektrienergia jaeturul ja gaasi jaeturul, mis näitab, et juurdepääs turule on *de facto* piiramata.

(15) Mis puudutab küsimust, kas juurdepääs turule pole *de jure* piiratud, on komisjon pööranud erilist tähelepanu taotluse esitaja selgitustele viisi kohta, kuidas ametlikus märgukirjas tõstatatud probleemid siseriiklikus õiguses lahendati. Komisjon analüüsis neid selgitusi direktiivi 2014/25/EL nõuete valguses, st selle hindamiseks, kas siseriiklikud õigusnormid ja nendega seotud ning rikkumismenetluses tõstatatud probleemid võivad põhjustada turule juurdepääsu *de jure* piiramist direktiivi 2014/25/EL artikli 34 tähenduses. Olles taotluse esitaja argumendid läbi vaadanud, nõustub komisjon taotluse esitaja kõikide selgituste aluseks oleva argumendiga, et rikkumismenetluses tõstatatud konkreetsed küsimused ei puuduta otseselt juurdepääsu turule. Komisjon arvestab ka taotluse esitaja argumenti, on asjakohane arvestada Tšehhi õigussüsteemi tervikuna, eriti mis puudutab kohustust tõlgendada asjassepuutuvaid siseriiklikke õigusnorme viisil, mis vastab liidu õigusest tulenevatele nõuetele. Seega, ehkki rikkumismenetluses tuvastatud probleemid püsivad ja ilma et see piiraks seda rikkumismenetlust, on komisjon käesoleva otsuse ja direktiivile 2014/25/EL vastava menetluse seisukohast arvamusel, et juurdepääs turule pole Tšehhi Vabariigi territooriumil *de jure* piiratud.

(16) Eelnevate järelduste alusel on komisjon seisukohal, et turule piiramatu juurdepääsu tingimus, mida nimetatakse direktiivi 2014/25/EL artikli 34 lõikes 1, on käesoleval juhul täidetud.

3.2. *OTSENE AVATUS KONKURENTSILE*

(17) Otsest avatust konkurentsile tuleks hinnata eri näitajate põhjal, millest ükski ei ole iseenesest otsustav. Käesolevas otsuses käsitletud turgude puhul tuleks ühe kriteeriumina arvesse võtta peamiste turuosaliste turuosa asjaomasel turul. Asjaomaste turgude omadusi arvestades tuleb arvesse võtta täiendavaid kriteeriume.

(18) Käesoleva otsuse kohaldamine ei piira konkurentsieeskirjade ega muude liidu õigusvaldkondade kohaldamist. Konkreetselt tuleks silmas pidada, et kriteeriumid ja metoodika, mille alusel hinnatakse otsest avatust konkurentsile vastavalt direktiivi 2014/25/EL artiklile 34, ei pruugi olla samad, mida kasutatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 või 102 või nõukogu määruse (EÜ) 139/2004 kohasel hindamisel ([3]). Seda asjaolu märkis Üldkohus oma hiljutises otsuses ([4]).

([1]) 388 elektrienergiaga kauplemiseks ja 229 gaasiga kauplemiseks väljastatud litsentsi (vt taotluse esitaja 12. aprilli 2018. aasta vastus komisjoni 21. detsembri 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks, lk 1).

([2]) 71 aktiivset tarnijat elektrienergia jaemüügis ja 68 aktiivset tarnijat gaasi jaemüügis (vt taotluse esitaja vastus 12. aprilli 2018. aasta komisjoni 21. detsembri 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks, lk 1).

([3]) Nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (EÜ ühinemismäärus) (ELT L 24, 29.1.2004, lk 1).

([4]) 27. aprilli 2016. aasta kohtuotsus, Österreichische Post AG *vs.* komisjon, T-463/14, EU:T:2016:243, punkt 28.

(19) Tuleks silmas pidada, et käesoleva otsuse eesmärk on teha kindlaks, kas taotluses käsitletavad tegevused on avatud konkurentsi teatud tasemele turgudel, kuhu juurdepääs ei ole direktiivi 2014/25/EL artikli 34 tähenduses piiratud, sel määral, et ka direktiivis 2014/25/EL sätestatud hankelepinguid käsitlevate üksikasjalike eeskirjadega seotud korra kohaldamiseta on tagatud, et käesolevas otsuses käsitletud tegevuste puhul vajalikud riigihanked korraldatakse läbipaistval, mittediskrimineerival viisil, tuginedes kriteeriumidele, mis võimaldavad kindlaks teha majanduslikult kõige soodsama pakkumuse.

(20) Seoses sellega on oluline mainida, et asjaomastel turgudel ei kohaldata mitte kõigi turuosaliste suhtes riigihanke-eeskirju. Seepärast oleks neil äriühinguil, kelle suhtes neid eeskirju ei kohaldata, neil turgudel tegutsedes võimalus avaldada konkurentsisurvet turuosalistele, kelle suhtes riigihanke-eeskirju kohaldatakse ([1]).

ASJAOMASED TOOTETURUD

Elektri jaemüük

(21) Nagu komisjon on minevikus leidnud, ([2]) hõlmab elektrienergia jaemüük elektrienergia üldist müüki lõpptarbijatele, see tähendab ühest küljest majapidamistele ning väikestele tööstus- ja äritarbijatele (st tarbijatele, kellele ei kehti pidev mõõtmine ja kes on ühendatud madalpingevõrguga) ([3]) ning teisest küljest suurtele tööstus- ja äritarbijatele (st tarbijatele, keda „mõõdetakse iga poole tunni tagant“ ning kes on tavaliselt ühendatud kõrge- ja keskpingevõrkudega) ([4]).

(22) Oma otsustuspraktikas on Tšehhi ([5]) konkurentsiamet käsitlenud ka jaeturu segmenteerimist lõpptarbijate erinevate kategooriate alusel, kuid jätnud määratluse lõpuks lahtiseks.

(23) Taotluse esitaja eristab kolme tarbijate kategooriat.

a) Suured äritarbijad, liigitatud kui (i) „automatiseeritud pideva mõõtmisega“ tarbijad – sisuliselt koormusmõõdetud tarbijad, kes on ühendatud kõrge- ja keskpingevõrguga; ja (ii) „manuaalse pideva mõõtmisega“ tarbijad – sisuliselt tarbijad, kes on ühendatud madalpingevõrguga ([6]). Suurtarbijad saavad tavaliselt tarnijatelt individualiseeritud pakkumisi või ostavad elektrienergiat otse kaubabörsidelt. 2015. aastal moodustasid nad ligikaudu […] ([7]) elektrienergia kogutarbimisest, nimelt mahu poolest […] TWh […] TWh-st ([8]).

b) Väikesed äritarbijad ja majapidamised, liigitatud kui „mittepideva mõõtmisega“. Tarbijad saavad tarnijatelt standardseid pakkumisi ja neil on vabadus valida elektrienergia tarnijat alates 2006. aastast. 2015. aastal moodustas see kategooria ligikaudu […] elektrienergia kogutarbimisest, nimelt mahu poolest […] TWh […] TWh-st ([8]).

c) Muud tarbijad. See kolmas kategooria koosneb suurtest äritarbijatest, nagu kohalike jaotustsoonide („LDZ“) ([9]) käitajad, kes on samal ajal elektrienergia tootjad ja LDZidega ühendatud jaemüüjad ning tööstuspargid. Need suurtarbijad võivad osta elektrienergiat muudelt tarnijatelt peale LDZide käitajate, seega liigituvad nad suurtarbijate kategooriasse, nagu eespool määratletud. 2015. aastal moodustas see kolmas kategooria ligikaudu […] % elektrienergia kogutarbimisest, nimelt mahu poolest […] TWh […] TWh-st.

(24) Võttes arvesse põhjendustes 21–23 loetletud tegureid, on selleks, et hinnata, kas direktiivi 2014/25/EL artiklis 34 sätestatud tingimused on täidetud, ning ilma et see piiraks liidu ühegi muu õigusakti kohaldamist, seoses

([1]) Taotluse esitaja sõnul on taotlusega hõlmatud turgudel ainult ČEZ Prodej ja Pražská plynárenská („PP“) direktiivi 2014/25/EL artikli 4 lõike 1 tähenduses võrgustiku sektori hankijad, kellele seega kehtivad riigihanke-eeskirjad.
([2]) Juhtum COMP M.3440 – *EDP/ENI/GDP*, põhjendus 56.
([3]) Vt juhtum COMP/M.6225 *Molaris / Commerz Real / RWE / Amprion*, 23. august 2011; COMP/M.5467 *RWE/Essent*, 23. juuni 2009.
([4]) Vt juhtumid COMP/M.5512 *Electrabel/E.ON*, 16. oktoober 2009; COMP/M.5496 *Vattenfall / Nuon Energy*, 22. juuni 2009.
([5]) Tšehhi konkurentsiameti 21. detsembri 2015. aasta otsus nr ÚOHS-S0830/2015/KS-45620/2015/840/JMě, BOHEMIA ENERGY entity s.r.o. / Europe Easy Energy a.s.; Tšehhi konkurentsiameti 7. juuli 2016. aasta otsus nr ÚOHS-S0438/2016/KS-28103/2016/840/LBř asjas BOHEMIA ENERGY entity s. r. o. / RIGHT POWER, a. s.
([6]) Vt CRA aruanne lk 17, viimane punkt.
([7]) […] konfidentsiaalne teave.
([8]) Vt CRA aruanne, lk 18, tabel 3.
([9]) Taotluse esitaja selgitas, et LDZid said alguse konkreetse suure tööstustarbija tootmiskohana, mis muutus aja jooksul tööstuspargiks, mis hõlmab oma tootmisrajatisi ning teiste suurte tööstustarbijate tootmisrajatisi, mida majutab ajaloolise tootmiskohaga tööstustarbija.

elektrienergia jaemüügiga Tšehhi Vabariigis asjaomased tooteturud järgmised: (a) elektrienergia jaemüük suurtarbijatele (pideva mõõtmisega suurtele tööstus- ja äritarbijatele, sealhulgas põhjenduses 23(c) nimetatud kolmandasse kategooriasse kuuluvatele) ja (b) elektrienergia jaemüük väiketarbijatele (mittepideva mõõtmisega majapidamistele ja väikestele äritarbijatele).

Maagaasi jaemüük

(25) Gaasi jaemüügi suhtes eristab komisjon maagaasi müüki väiketarbijatele ja maagaasi müüki suurtarbijatele, kes on jaotatud suurteks tööstustarbijateks ja elektrijaamadeks ([1]).

(26) Oma otsuses M.4238 E.ON/PP ([2]) Tšehhi gaasi jaeturu kohta jättis komisjon määratluse lahtiseks, kuna asjaomase tehinguga ei kaasnenud konkurentsiprobleemi ühegi alternatiivse määratluse kohaselt.

(27) Oma otsustuspraktikas ([3]) on Tšehhi konkurentsiamet käsitlenud ka gaasi jaeturu segmenteerimist lõpptarbijate erinevate kategooriate alusel, kuid jätnud määratluse lõpuks lahtiseks.

(28) Ka taotluse esitaja eristab suuri ja väikesi gaasitarbijaid. Suured gaasitarbijad ([4]) on äritarbijad, kellel on (i) automatiseeritud pidev mõõtmine kas kaug- (A) või igakuise (B) lugemisega ning kelle aastane tarbimine on vähemalt 4,2 GWh, või (ii) mitteintervalne mõõtmine igakuise lugemisega ning kelle aastane tarbimine on 0,63–4,2 GWh. Tavaliselt saavad nad tarnijatelt individualiseeritud pakkumisi. Väiketarbijad on äri- ja kodutarbijad, kellel on mitteintervalne mõõtmine, mis ei ole igakuine mõõtmine, kellel on aastane tarbimine vähem kui 0,63 GWh. Üldjuhul saavad nad standardseid pakkumisi. Kumbki kategooria moodustab ligikaudu poole gaasi kogutarbimisest.

(29) Võttes arvesse põhjendustes 25–28 loetletud tegureid, on selleks, et hinnata, kas direktiivi 2014/25/EL artiklis 34 sätestatud tingimused on täidetud, ning ilma et see piiraks liidu ühegi muu õigusakti kohaldamist, asjaomased tooteturud järgmised: (a) maagaasi jaemüük suurtarbijatele; (b) maagaasi jaemüük väiketarbijatele.

ASJAOMASED GEOGRAAFILISED TURUD

Elektri jaemüük

(30) Komisjon on asunud varem seisukohale, ([5]) et elektrienergia jaemüük suurtarbijatele on ulatuselt üleriigiline, samas kui kitsamaid, piirkondlikke turge võib kaaluda elektrienergia jaemüügi puhul väiketarbijatele. Otsuses M. 4238 *E.ON/PP* ([6]) Tšehhi jaeturu kohta kinnitas turu-uuring, et turg on elektrienergia jaeturu puhul vähemalt üleriigiline. Siiski jäeti geograafilise turu täpne ulatus lahtiseks. Tšehhi konkurentsiamet leidis, et elektrienergia jaemüük väiketarbijatele on ulatuselt üleriigiline ([7]).

(31) Taotluse esitaja sõnul on hetkel ligikaudu 65 aktiivset tarnijat enam kui 100 tarnepunktiga, mis suudavad üleriigiliselt varustada suuri ja väikesi äritarbijaid ning majapidamisi. See näib viitavat jaeturgude üleriigilisele ulatusele.

(32) Tšehhi Vabariigis on vastavalt jaotusettevõtjate omandilisele kuuluvusele kolm jaotuspiirkonda ([8]). Kolme piirkondliku jaotusettevõtja suure turuosa tõttu nende vastavates jaotuspiirkondades iseloomustab Tšehhi Vabariiki tugev piirkondlik element. ČEZ grupp on oma tütarettevõtja ČEZ Distribuce kaudu suurim tarnija viiega

([1]) M.4180 – *Gaz de France / Suez*, põhjendus 63; M.3868 – *DONG / Elsam / Energi E2*, põhjendus 193 jj; M.3440 – *EDP/ENI/GDP* põhjendus 215 jj; M.5740 – *Gazprom/A2A/JOF*, põhjendus 17 jj.

([2]) M.4238 *E ON/PP*, põhjendus 16.

([3]) Tšehhi konkurentsiameti 21. detsembri 2015. aasta otsus nr ÚOHS-S0830/2015/KS-45620/2015/840/JMě, BOHEMIA ENERGY entity s.r.o. / Europe Easy Energy a.s.; Tšehhi konkurentsiameti 7. juuli 2016. aasta otsus nr ÚOHS-S0438/2016/KS-28103/2016/840/LBř asjas BOHEMIA ENERGY entity s. r. o. / RIGHT POWER, a. s.

([4]) See turg ei hõlma tarnimist gaasielektrijaamadele, kes ostavad tavaliselt gaasi otse elektribörsidelt ja kellele tarnitakse gaas, ostes gaasitorujuhtme võimsust.

([5]) M. 5496 – *Vattenfall / Nuon Energy*, põhjendus 15 jj, M. 7778 – *Vattenfall/Engie/GASAG*, põhjendus 37.

([6]) M.4238 *E ON/PP*, põhjendused 19 ja 20.

([7]) Tšehhi konkurentsiameti ühinemisotsus UOHS-S492/2011/KS.

([8]) ČEZ grupile, kes on endine Tšehhi turgu valitsenud elektriettevõtja ja praegu riigi omandis, kuulub viis kaheksast elektrienergia jaotusvõrgust, kaks jaotusvõrku kuulub E.ONile, samas kui elektrienergia jaotusettevõtja pealinna piirkonnas kuulub Pražská energetika a.s.-ile („PRE“) – ettevõtjale, kes kuulub EnBW-le ja Praha linnale ning mida kontrollib EnBW. Vt CRA aruanne, punkt 2, lk 1.

kaheksast elektrienergia jaotusvõrgust, moodustades ligikaudu […] kogu elektrienergiast, mis Tšehhi Vabariigis tarbitakse; võrdluseks pärineb […] elektrienergiast E.ONi jaotuspiirkonnast ja ainult […] pärineb PRE jaotuspiirkonnast, samas kui ülejäänud pärineb kohalikust LDZist ([1]). Kokku asub ligikaudu […] % kõikidest tarnepunktidest ČEZ Distribuce piirkonnas. Kõiki neist ČEZ Prodej (ČEZ grupi jaemüügiüksus) ei teeninda; siiski varustab ČEZ Prodej oma jaotuspiirkonnas suurt enamust ([…] %) väikestest äritarbijatest ja majapidamistest ([2]).

(33) Riiklikul tasandil teenindab ČEZ Prodej […] miljonit majapidamiste tarnepunkti, mis vastab tarnepunktide seisukohast ligikaudu […] % turuosale.

(34) Teine element, mis osutaks kõigis kolmes jaotuspiirkonnas mittehomogeensetele konkurentsitingimustele, oleks asjaolu, et PRE võtab oma piirkonnas standardtariifi energiakomponendi eest ligikaudu […] % enam. Taotluse esitaja põhjendab hinnaerinevust PRE odavteenust pakkuva tütarettevõtja (Yello Energia) olemasoluga väljaspool tema oma piirkonda, kuid väidab, et ČEZ Prodej ja E.ON küsivad kolmes piirkonnas tariifi energiakomponendi eest identseid hindu ([3]).

(35) Selleks, et hinnata, kas direktiivi 2014/25/EL artiklis 34 sätestatud tingimused on täidetud, ning ilma, et see piiraks liidu ühegi muu õigusakti kohaldamist, ja lähtuvalt asjaolust, et riiklikul tasandil tegutseb suur arv jaemüüjaid, võib lõpptarbijate elektrienergia jaemüügi geograafilist ulatust Tšehhi Vabariigis pidada nii suur- kui ka väiketarbijate puhul üleriigiliseks. Siiski ei välista see seda, et esineb tugevaid piirkondlikke elemente.

Maagaasi jaemüük

(36) Komisjon on määratlenud varem gaasi jaeturge, sealhulgas väiketarbijate omi, ulatuselt üleriigilistena ([4]).

(37) Oma otsuses M.4238 E.ON/PP ([5]) Tšehhi jaeturu kohta jättis komisjon määratluse lahtiseks, kuna asjaomase tehinguga ei kaasnenud konkurentsiprobleemi ühegi alternatiivse määratluse kohaselt.

(38) Geograafilisest vaatenurgast on Tšehhi konkurentsiamet oma varasemas praktikas ([6]) pidanud asjassepuutuvate toodete turge gaasi jaemüügi sektoris ulatuselt üleriigiliseks.

(39) Viimaste andmete kohaselt tegutseb Tšehhi gaasi jaeturul hetkel suur arv tarnijaid ([7]). Taotluse esitaja sõnul suudavad need tarnijad varustada suur- ja väiketarbijaid üleriigiliselt.

(40) Nagu ka elektrienergia puhul, on gaasijaotus Tšehhi Vabariigis jagatud vastavalt jaotusettevõtjate omandilisele kuuluvusele kolmeks jaotuspiirkonnaks ([8]). Mis puudutab turgu valitsevate gaasiettevõtjate turuosi jaotuspiirkonna kohta, märgib komisjon majapidamistele suunatud gaasi jaemüügi puhul sarnast mustrit, mis elektrienergia puhul. 2015. aastal olid need turuosad RWE puhul ligikaudu […] %, PP puhul […] % ja E.ONi puhul […] % ([9]). Gaasi jaemüügi osas suurtarbijatele on nende ettevõtjate turuosad riiklikul tasandil siiski väiksemad ([10]).

(41) Gaasi hinna energiakomponent ei ole reguleeritud ja selle kehtestavad kohalikud jaotusettevõtjad kolmes jaotuspiirkonnas. Taotluse esitaja analüüs näitab, et nii PPs kui ka RWEs hinnastatakse gaasi koguhinna energiakomponenti kõigis kolmes jaotuspiirkonnas samal viisil, samas kui E.ONil on PP ja RWE piirkonnas identsed hinnad ja oma piirkonnas pisut madalamad (vähem kui […] %) ([11]). Seda arvestades väidab taotluse esitaja, et gaasi jaeturg on ulatuselt üleriigiline.

([1]) Vt CRA aruanne, tabel 1, lk 6.
([2]) Vt CRA aruanne, tabel 8, lk 23.
([3]) Vt CRA aruanne, tabel 9, lk 23–24.
([4]) M/3696 – E.ON/MOL (2005) põhjendused 138 ja 140.
([5]) M.4238 *E.ON/PP*, põhjendus 16.
([6]) Juhtum S830/2015/KS Bohemia Energy entity s.r.o. / Europe Easy Energia a.s; S713/2016/KS Bohemia Energy entity s.r.o / X Energie s.r.o.
([7]) ERO riiklik aruanne (2016) näitab, et 2016. aastal varustas Tšehhi Vabariigis tarbijaid gaasiga 98 aktiivset kauplejat. (https://www.eru.cz/documents/10540/488714/NR_ERU_2016/3e05aa8c-0a79-4c3c-9389-6d0c3c313e1e).
([8]) Vt CRA aruanne, punkt 2, lk 1.
([9]) Vt CRA aruanne, lk 31, tabel 17.
([10]) See tähendab RWE puhul […] % ja nii PP kui ka E.ONi puhul […] % (vt CRA aruanne, lk 22, tabel 7). Siiski oli uuematel andmetel 2016. aastal RWE-l […] %; PP-l oli […] % ja E.ONil […] % suurtarbijate turust (vt taotluse esitaja 12. aprilli 2018. aasta vastus komisjoni 21. detsembri 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks, lk 16).
([11]) Vt CRA aruanne, tabel 18, lk 33.

(42) Selleks, et hinnata, kas direktiivi 2014/25/EL artiklis 34 sätestatud tingimused on täidetud, ning ilma, et see piiraks liidu ühegi muu õigusakti kohaldamist, ja lähtuvalt asjaolust, et suur arv jaemüüjaid tegutseb riiklikul tasandil, võib pidada lõpptarbijate maagaasi jaemüügi geograafilist turgu Tšehhi Vabariigis nii suur- ja väiketarbijate puhul üleriigiliseks. Siiski ei välista see seda, et nagu elektrienergiaga varustamise puhulgi, esineb piirkondlikke elemente.

Turuanalüüs

(43) Komisjon on võtnud vastu teisi otsuseid ([1]) selle kohta, kas hanke-eeskirjadest tehtud erandid on kohaldatavad elektrienergia ja gaasi jaemüügi suhtes. Nendes otsustes rajas komisjon oma hinnangu konkreetselt järgmiste kriteeriumide hindamisele: turuosaliste arv üldiselt, suurimate osaliste ühendatud turuosa, tarnija vahetamise määr lõpptarbijate hulgas, hulgiturgude likviidsus ja hinnaregulatsioon.

Elektri jaemüük

(44) Tuleb märkida, et selleks, et tarnija oleks tõsiseltvõetav pikaajaline osaline, kes avaldab Tšehhi Vabariigis jaemüügi tasandil tegelikku konkurentsisurvet, peab tal olema juurdepääs konkurentsivõimelistele elektrienergiaallikatele kas oma tootmisvõimsuse kaudu või läbi juurdepääsu kõikide vajalike hulgimüügitoodete likviidsetele hulgiturgudele Tšehhi Vabariigis või impordi kaudu välismaal. Muidu sõltuvad jaemüüjad elektrienergia hankimisel oma vertikaalselt integreeritud konkurentidest, mis tähendab, et neid ähvardab pidevalt hinnakruvi, mis omakorda piirab oluliselt konkurentsisurvet, mida neil on võimalik avaldada vertikaalselt integreeritud tarnijatele nagu ČEZ.

(45) Selle hindamisel, kas elektrienergia jaemüük on konkurentsile otse avatud, on seega vaja arvestada konkurentsitingimusi eelneval elektrienergia tootmise ja hulgiturul ning osaliste seisundit seal ([2]).

Turuosaliste arv, suurimate osaliste turuosad

(46) 2017. aasta juunis varustasid 65 aktiivset tarnijat ČEZ grupi, E.ONi ja PRE kolmes jaotuspiirkonnas enam kui 100 tarnepunkti. ČEZ Prodej on suurim tarnija nii suur- kui ka väiketarbijate puhul, järgnevad E.ON ja PRE. Teistel konkurentidel on lõpptarbijate varustamise puhul palju väiksemad turuosad.

(47) Eelmistes otsustes ([3]) oli komisjon seisukohal, et elektrienergia jaeturu puhul on kolme suurima ettevõtja ühendatud turuosa üks olulistest näitajatest turu kontsentratsiooni hindamiseks ja üldise konkurentsiolukorra hindamiseks. Arvestades seda, et riigihanke-eeskirjad ei kehti kõikidele turuosalistele, keskendutakse analüüsis peamiselt turuseisundile ja konkurentsisurvele, mis avaldub konkreetsetele turuosalistele, kelle suhtes kehtivad riigihanke-eeskirjad, see tähendab sisuliselt ČEZ Prodej'le ja PP-le. Siiski iga kord, kui on oluline mõista turuolukorda, milles ČEZ Prodej ja PP tegutsevad, hõlmatakse analüüsis teisi turukorraldajaid (vt ka põhjendus 20). Asjassepuutuvaks võidakse pidada ka teisi kontsentratsiooni mõõdikuid.

Elektrienergia jaemüük suurtarbijatele

(48) ČEZ Prodej varustab […] suurtarbijatest, nimelt mahu poolest ligikaudu […] TWh […] TWh-st ([4]). Tema suurtarbijate turuosa on olnud ajavahemikul 2012–2015 üsna stabiilne, […] %, ([5]) siiski langes see 2016. aastal […] %-ni ([6]). Komisjon märgib, et langus toimus samal aastal, kui ČEZ grupil esines hulga tuumareaktorite puhul mitu puudujääki, mis mõjutas ligikaudu […] tema tuumaenergia tootmisvõimsusest, mis kinnitab, et juurdepääs

([1]) Komisjoni 26. veebruari 2007. aasta otsus 2007/141/EÜ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/17/EÜ (millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused) artikli 30 lõike 1 kohaldamise kohta elektri ja gaasiga varustamise suhtes Inglismaal, Šotimaal ja Walesis, ELT L 62, 1.3.2007, lk 23, ja komisjoni 15. septembri 2016. aasta rakendusotsus (EL) 2016/1674, millega vabastatakse elektrienergia ja gaasi jaemüük Saksamaal Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL kohaldamisest (ELT L 253, 17.9.2016, lk 6).

([2]) Eelmistes direktiivi 2014/25/EL artikli 34 alusel tehtud otsustes eelnevat elektrienergia hulgiturgu ei uuritud, kuna konkurentsiolukord nendel eelnevatel turgudel ei toonud kaasa probleeme järgmisel turutasandil.

([3]) Rakendusotsus (EL) 2016/1674, põhjendus 37 ja viidatud otsused.

([4]) Vt CRA aruanne, tabel 3, lk 18 ja tabel 6, lk 21.

([5]) Vt taotlus, lk 32, tabel 3.

([6]) Suurte tööstustarbijate puhul, kui LDZide käitajad sisse arvata, suureneb ČEZ Prodej' turuosa […] %-lt […] %-le (vt 1. augusti 2017. aasta vastus komisjoni 28. juuni 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks, tabel 2, lk 8).

konkurentsivõimelistele elektrienergiaallikatele on jaeturgudel konkureerimiseks oluline tegur. Samuti pole võimalik välistada, et ČEZ Prodej' […] % turuosa oleks ühes või enamas piirkonnas suurem, kui see arvutataks suurtarbijate piirkondliku, mitte üleriigilise geograafilise turu alusel. Siiski ei esitatud kohaliku turuosa arvandmeid ČEZ Prodej' võrguga ühendatud suurtarbijate kohta, ehkki seda paluti.

(49) Ajavahemikul 2014–2016 oli suurtarbijate turuosa üsna stabiilne ka E.ONi puhul, ligikaudu […] %, ja PRE puhul, ligikaudu […] %.

(50) Riiklikul tasandil on kolme peamise turuosalise (ČEZ Prodej, E.ON ja PRE) ühendatud turuosa suurtarbijate puhul ligikaudu 60 % ([1]) (selle turu kohta arvutatud HHI ([2]) on 1 847) ([3]). Mis puudutab teisi suurtarbijatele tarnijaid, on Bohemia Energia, CENTROPOL, RWE, Veolia Komodity, Lumius, EP Energia Trading, Slovenské elektrárne ja Amper Market kõik turuosaga alla […] %.

Elektrienergia jaemüük väiketarbijatele

(51) Riiklikul tasandil varustab ČEZ Prodej tarnemahtude poolest […] % väiketarbijatest; ([4]) siiski tarbiti ČEZ grupi jaotuspiirkonnas suuremaid mahte, nimelt tarbisid […] TWh […] TWh-st väiketarbijad ([5]). ČEZ Prodej' turuosad selliste tarbijate puhul on ajavahemikul 2012–2015 olnud üsna stabiilsed, […] % ([6]). Komisjon märgib siiski, et konkurentsiameti arvamuse kohaselt on ČEZ Prodej turuosad viimase 6 aasta jooksul vähenenud ([7]).

(52) Kohalikul tasandil on valitsevate ettevõtjate turuosad väiketarbijate puhul suured: aastatel 2014–2015 oli ČEZ Prodej'l ja E.ONil oma vastavas jaotuspiirkonnas […] % turuosa, samas kui PRE-l oli Praha piirkonnas […] % turuosa. Kolme peamise tarnija kohalolek üksteise vastavates piirkondades oli tähtsusetu ([…] %) ([8]). See kinnitab, et esinevad tugevad regionaalsed elemendid.

(53) Ajavahemikul 2014–2016 oli väiketarbijate turuosa üsna stabiilne ka E.ONi puhul, ligikaudu […] %, ja PRE puhul, ligikaudu […] %. Riiklikul tasandil on kolme peamise turuosalise (ČEZ Prodej, E.ON ja PRE) ühendatud turuosa väiketarbijate puhul ligikaudu 74 % ([9]) (selle turu kohta arvutatud HHI on 2 664) ([10]). Selle väiketarbijate kategooria puhul on lähim konkurent Bohemia Energy näitajaga […] %.

Tarnija vahetamise määr lõpptarbijate hulgas

(54) Tarnijat vahetavate tarbijate arvu peetakse samuti tegeliku konkurentsi oluliseks näitajaks. Tarbijate puhul on võimalik määratleda kaht tüüpi tarnijavahetust: väline vahetamine, mis tähendab tarnija vahetamist, ja sisemine vahetamine, mis tähendab tariifi või lepingu vahetamist olemasoleva tarnijaga. Eelmises otsuses ([11]) analüüsis komisjon peamiselt välist vahetamist.

([1]) Võrdluseks leiti rakendusotsuses (EL) 2016/1674, et Saksamaal on nelja suurima elektrienergia jaemüüja ühendatud turuosa 33 %. Komisjoni 14. juuli 2010. aasta otsuses 2010/403/EÜ (millega elektri tootmine ja hulgimüük Itaalia põhjaosa makrotsoonis ning elektri jaemüük kesk-, kõrge- ja ülikõrgepingevõrguga ühendatud lõpptarbijatele kogu Itaalias vabastatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/17/EÜ (millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused) kohaldamisest) (ELT L 186, 20.7.2010, lk 44), Itaalia kohta leiti, et kolme suurima elektrienergia jaemüüja ühendatud turuosa on 43,89 %. Komisjoni 19. juuni 2006. aasta otsuses 2006/422/EÜ (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/17/EÜ (millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused) (ELT L 168, 21.6.2006, lk 33), artikli 30 lõike 1 kohaldamise kohta elektritootmise ja -müügi suhtes Soomes, välja arvatud Ahvenamaal) Soome kohta oli see turuosa 35–40 %.

([2]) HHI – Herfindahli-Hirschmani indeks.

([3]) Vt taotlus, lk 7.

([4]) Väiketarbijate kohta vt taotluse esitaja 10. mai 2017. aasta vastus komisjoni 21. aprilli 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks, tabel 10.

([5]) Vt CRA aruanne, tabel 3, lk 18 koos tabeliga 8, lk 23.

([6]) Vt taotlus, tabel 3, lk 32.

([7]) Vt konkurentsiameti arvamus, lk 2.

([8]) Vt CRA aruanne, tabel 8, lk 23.

([9]) Võrdluseks leiti rakendusotsuses (EL) 2016/1674, et Saksamaal on nelja suurima elektrienergia jaemüüja ühendatud turuosa 36 %. Otsuses 2006/422/EÜ Soome kohta oli see turuosa 35–40 %.

([10]) Vt CRA 9. juuni 2017. aasta esitlust konkurentsi peadirektoraadile.

([11]) Rakendusotsus (EL) 2016/1674.

Elektrienergia jaemüük suurtarbijatele

(55) Taotluse esitaja väidab, et välise vahetamise määr on suurtarbijate hulgas suhteliselt kõrge. Siiski vähenes välise vahetamise määr suurtarbijate hulgas 2010. aasta ligikaudu 30 %-lt 2015. aastal 16 %-ni; välise vahetamise keskmine määr selle kuue aasta jooksul oli 22 % ([1]). Võrdluseks on välise vahetamise määr Tšehhi Vabariigis keskmiselt kõrgem kui Saksamaal (ligikaudu 11 %) ([2]) ja madalam kui Itaalias (ligikaudu 32 %) ([3]). Taotluse esitaja sõnul elektrienergia tarnijale vahetamise eest kulusid ei teki; tarbijad, kes on ühendatud otse kõrgepingevõrguga, korraldavad oma elektrienergiaga varustamise pakkumuste kaudu või ostavad elektrienergiat otse börsidelt, millega võib olla seletatav nende väiketarbijatest suurem kalduvus tarnijaid vahetada (vt põhjendused 56–59) ([4]).

Elektrienergia jaemüük väiketarbijatele

(56) Taotluse esitaja väidab, et välise vahetamise määr pole väiketarbijate hulgas kõrge, sest tarbijarahulolu on väidetavalt suur ja/või lepingud räägitakse sama tarnijaga uuesti läbi. Väiketarbijate välise vahetamise määr oli 2015. aastal ligikaudu 4,6 % (st sama mis 2010. aastal); välise vahetamise keskmine määr selle kuue aasta jooksul oli 5 % ([5]). Taotluse esitaja sõnul on elektrienergia tarnija väline vahetamine kaunis lihtne ka väiketarbijate jaoks. Taotluse esitaja teostatud kliendiuuringu andmetel vahetaksid väiketarbijad kolmes jaotuspiirkonnas elektrienergia tarnijat „vastusena hinna suurenemisele 5–10 %“ ([6]).

(57) Konkurentsiameti arvamusest ilmnes, et ČEZ Prodej' tellitud kliendiuuringu andmetel on tarbijad hindade suhtes väga tundlikud ja valmis tarnijat vahetama ([7]). Lisaks näitas konkurentsiameti arvamus, et „tarnijad hakkasid tegema tarbijatele konkurentsi turgutavaid kliendi hoidmise pakkumisi oluliste allahindlustega“ ja seega ČEZ Prodej' andmete alusel „oluline osa ČEZ Prodej' tarbijatest, kes muidu oleks läinud üle teise tarnija juurde, valisid ülemineku ČEZ Prodej' soodsamale hinnale“ ([8]). Samuti leiti konkurentsiameti arvamuses, et välise vahetamise määra ühendamisel ČEZ Prodej' sisemise vahetamise määraga oli majapidamiste vahetamismäärade ühendatud tase […] %.

(58) Komisjon märgib siiski, et uusima avalikult kättesaadava teabe kohaselt ([9]) näivad sisemise vahetamise määrad majapidamiste puhul Tšehhi Vabariigis üsna madalad olevat. Konkreetselt moodustab kodutarbijate kontode puhul elektrienergia sisemise vahetamise määra kolme aasta keskmine ainult 2 %, samas kui elektrienergia välise vahetamise viie aasta keskmine on kodutarbijate puhul 6 % ([10]).

(59) Lisaks märgib komisjon, et Tšehhi riiklik reguleeriv asutus (ERO) juhib elektrienergia jaeturu suhtes tähelepanu teatud ebaselgetele lepingutingimustele automaatse pikenemisega tähtajalistes lepingutes, mis võivad raskendada tarbijatel kuupäevade ja tingimuste tuvastamist, mille alusel lepinguid saab lõpetada ([11]). Sama punkti tähtajaliste ja automaatse pikenemisega lepingute kohta korrati viimases kättesaadavas ERO riiklikus aruandes (2016) ([12]).

Juurdepääs elektrienergia hulgimüügile

(60) Hulgituru likviidsus on oluline konkurentsinäidik, kuna nii pakkumise kui ka nõudluse poole piisavad mahud asjassepuutuvate hulgimüügitoodete (nt baaskoormuse, tippkoormuse, erinevate ajavahemike tunniste plokkide)

([1]) Vt taotlus, tabel 12, lk 58. Protsendid on arvutatud tarnepunktide alusel.
([2]) Rakendusotsus (EL) 2016/1674, põhjendus 39.
([3]) Otsus 2010/403/EL, põhjendus 18.
([4]) Vt CRA aruanne, lk 43.
([5]) Vt taotlus, tabel 13, lk 59. Protsendid on arvutatud tarnepunktide alusel.
([6]) Vt CRA aruanne, lk 49.
([7]) Vt konkurentsiameti arvamus, lk 2, viimane punkt.
([8]) Vt konkurentsiameti arvamus, 14. juuni 2017, lk 3 punkt 3 ja 4
([9]) ACERi/CEERi aastaaruanne elektri- ja gaasituru järelevalve tulemuste kohta 2015. aastal (november 2016), lk 66 https://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER_Market_Monitoring_Report_2015.pdf
([10]) Välise vahetamise viie aasta keskmine Tšehhi Vabariigis on väiksem kui Saksamaal, Rootsis, Soomes ja Suurbritannias.
([11]) ERO riiklik aruanne (2015), lk 21. (https://www.eru.cz/documents/10540/488714/NR_ERU_2015.pdf/e6ca9e45-17c6-4f48-9561-8f0ef0d6af29), ERO riiklik aruanne (2016), lk 25.
([12]) ERO riiklik aruanne (2016), lk 25.

puhul pakuvad hanke- ja riskimaandusvõimalusi tarnijatele, kelle käsutuses ei ole oma tootmist, võimaldades neil siseneda jaeturgudele ning konkureerida vertikaalselt integreeritud tarnijatega, kellel on oma tootmisvõimsus.

ČEZ grupp on endiselt kaugelt suurim elektrienergiatootja

(61) Tootmise tasandil tootis ČEZ 2016. aastal […] % Tšehhi Vabariigis toodetud elektrienergiast ([1]). Suuruselt teisel tootjal (Elektrárna Počerady a.s.) oli turuosa […] % ning kolm suuruselt järgmist tootjat (Sokolovská Uhelná a.s., Elektrárna Dětmarovice a.s. ja Severní Energetická a.s ([2]).) olid igaüks alla […] % ([3]). Järgmised kuus tootjat olid alla 3 % ja ülejäänud kategooria (mis moodustas ligikaudu 17 % toodetavast elektrienergiast) koosnes hulgast väikestest päikese-/tuuleenergiajaamadest ning põllumajandusettevõtjatest. E.ON, PRE ja teised väiksemad jaemüüjad (nt Bohemia Energia, CENTROPOL) ei oma Tšehhi Vabariigis tootmisvahendeid.

(62) ČEZ grupp on seega endiselt Tšehhi Vabariigi suurim elektrienergiatootja. Tema turuosas kajastub tootmise tasandil eelisjuurdepääs odavaimatele tootmisallikatele Tšehhi Vabariigis (tuumaenergia, ligniit, süsi).

(63) Mis puudutab tuumaenergia tootmist, tuleb märkida, et 2016.–2017. aastal esines ČEZ grupil hulgas tuumareaktorites mitu puudujääki […].

(64) Tšehhi Vabariigi pikaajalise strateegilise energiakava ([4]) kohaselt peab tuumaenergia tootmine moodustama 2050. aastaks ligikaudu poole riigi elektrienergia kogutarbimisest (kasv võrreldes ligikaudu ühe kolmandikuga hetkel). Tšehhi ametiasutused kavandavad Dukovany nelja üksuse järkjärgulist kaotamist alates 2035. aastast ja samal ajal kavandavad uute reaktorite ehitamist kahel olemasoleval tuumaobjektil (Dukovany ja Temelin) võimalusega, et kas riik omandab ČEZ grupi tuumaenergiaharu või ČEZ grupp finantseerib neid uusi rajatisi. Selles stsenaariumis suureneb tänu reaktorite täielikule taaskäivitamisele ja järgmiseks aastaks prognoositud energiatootmise suurenemisele ([5]) ČEZ grupi osa tootmise turust tõenäoliselt kunagise tasemeni.

Hulgituru kasutus

(65) Hulgimüügi tasandil müüakse elektrienergiat sisemiselt kas vertikaalselt integreeritud ettevõtjate sees, kes tegelevad nii tootmis- kui ka jaemüügitegevusega (nagu ČEZ grupi üksused), või kaubeldakse sellega erinevate kanalite kaudu: puhtalt kahepoolsete (börsiväliste) või vahendatud lepingute alusel; futuuriturgudel, mida korraldab Power Exchange Central Europe, a.s. („PXE“) või Czech Moravian Commodity Exchange Kladno („CMCEK“) ([6]); ja hetketurgudel, mida korraldab Tšehhi elektrienergia- ja gaasituru korraldaja, ettevõtja OTE a.s. Elektrienergiaga kauplejad võivad kasutada ostmiseks ning müümiseks kombinatsiooni kahepoolsetest lepingutest ja elektribörsi toodetest, sealhulgas OTE platvorme ja välisriikide börse ([7]) ([8]).

(66) Traditsiooniliselt järgivad hulgihinnad PXE börsil hindu EEX börsil. Selles suhtes väidab taotluse esitaja, et ČEZ Prodej'l ([9]) pole konkurentsieelist võrreldes teiste turul tegutsevate jaemüüjatega, kes hangivad elektrienergiat Praha energiabörsilt, kuna […] ([10]). Siiski tuleb märkida, et selline hinnatase põhineb puhtalt lepingupõhisel kokkuleppel samasse kontserni kuuluva kahe ettevõtja vahel ja et seega on seda võimalik igal ajal muuta ning sellel ei ole mõju ČEZ grupi kogukasumile.

([1]) Täpsemalt peaaegu […] TWh elektrienergia kogutoodangust, mis on ligikaudu […] TWh (vt taotluse esitaja 10. mai 2017. aasta vastus komisjoni 21. aprilli 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks, lk 1, tabel 1). ERO teatab, et 2016. aastal moodustas elektrienergia kogutoodang kokku 83,3 TWh.

([2]) Sellele vaatamata võib eeldada, et pärast ČEZ grupi Počerady söeelektrijaama (1 000 MW) väljakuulutatud müüki Czech Coalile kasvab Severní Energetická (Czech Coali tütarettevõtja) turuosa pisut.

([3]) Vt taotluse esitaja 1. augusti 2017. aasta vastus komisjoni 28. juuni 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks.

([4]) Vt Platts Power in Europe, number 753, 3. juuli 2017, lk 15.

([5]) 2017. aasta märtsis prognoosis ČEZ grupp energiatootmise suurenemist 2015. aasta 59 TWh-lt 2018. aastal 66 TWh-ni – vt Platts Power in Europe, number 722 (28. märtsi 2016), lk 15.

([6]) Kaubabörs on suunatud enam siseriiklikule kui rahvusvahelisele kauplemisele.

([7]) Peamiselt Euroopa Energiabörs Leipzigis (EEX).

([8]) ERO riiklik aruanne 2015, lk 17, 18.

([9]) Konkurentsiamet esitab oma arvamuses sama argumendi.

([10]) Vt taotluse esitaja 28. märtsi 2017. aasta vastus komisjoni 24. märtsi 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks.

(67) Hulgiturgudel (hetke- ja forvardturgudel, maakleriturgudel ning börsidel) kaubeldavad mahud olid Tšehhi Vabariigis 2016. aastal ([…] TWh) ligikaudu […] aastase elektritarbimise kogusest ([1]). Konkreetselt moodustasid vahendamisplatvormidel, nagu Trayport, 2016. aastal kaubeldud börsivälised mahud […] TWh (kaubeldud kogumahust […] TWh), suurenedes pisut 2008. aastast ([…] TWh) ([2]). Võrdluseks oli Saksa hulgiturg kümme korda suurem kui elektrienergia täielikud tarbimismahud ([3]). Tšehhi Vabariigis registreeriti väikesed futuuride kauplemise mahud ([4]) suurimal elektribörsil (PXE) ([5]), samas kui väga väikeste mahtudega (2–3 TWh) kaubeldi kodumaistes kauplemiskohtades nagu CMCEK ([6]). Mahud, millega kaubeldakse järgmise päeva turgudel ja päevasistel turgudel (OTE-Spot), mis on vajalikud selleks, et jaemüüjatel oleks võimalik hulgiturgudele tugineda, suurenesid alates 2008. aastast, kuid kaasatud mahud jäid väikeseks ([7]). Lõpuks ei võimalda andmete puudumine otsese (börsivälise) kahepoolse müügi kohta komisjonil hinnata, kas see on piisav selleks, et uued sisenejad saaksid turul konkureerida ([8]).

Importimisvõimalused

(68) Mis puudutab importi, on taotluse esitaja väitnud, et „*Tšehhi/Saksa piiril on piisav võrkudevahelise ühenduse võimsus*“ ([9]). Siiski on Tšehhi põhivõrguettevõtja teatanud ([10]) mitmest kriitilisest olukorrast Tšehhi põhivõrgus kavandamata transiidivoogude (ehk „ringvoogude“) tõttu, mis moodustavad mitu GW-d. Konkreetselt on Tšehhi põhivõrguettevõtja sõnul ringvood oluline probleem võrkude stabiilsuses ([11]) ja kaubandustegevust piirav tegur Tšehhi piiridel, konkreetselt Tšehhi-Saksa piiril. Taotluse esitaja esitatud arvandmed ([12]) näitavad, et impordivõimsus, mis on piiril Saksamaaga kaubanduslikult kättesaadav, on ajavahemikul 2014–2016 ([13]) oluliselt vähenenud.

(69) Lisaks võisid naaberriikidest tuleva impordi mahtu vähendada Tšehhi Vabariigi traditsiooniliselt madalad hulgihinnad. Nii on olnud ajavahemikul 2012–2016, kui keskmine järgmise päeva hindade vahe kummalgi pool Tšehhi piire oli negatiivne, nimelt Poolaga – 3,9 eurot/MWh, Austriaga – 0,4 eurot/MWh; Slovakkiaga – 0,6 eurot/MWh ja ainult Saksamaaga oli see kergelt positiivne (0,4 eurot/MWh) ([14]).

(70) Eespool mainitule vaatamata on taotluse esitaja väitnud, et 2016. aastal oli turuosalistele eraldatud ligikaudu 8,6 TWh impordivõimsusest, samas kui 7,9 TWh, mis moodustab „*ligikaudu 13 % elektrienergia kogutarbimisest*“, imporditi vastusena ootamatutele katkestustele ČEZ grupi tuumaelektrijaamades ([15]). Selle erandliku asjaoluga võivad olla seletatavad 2016. aastal imporditud ja turuosalistele eraldatud võimsuse mahud. Nimelt on ČEZ grupp arvutanud, et nende puudujääkide puudumisel oleks ta tootnud täiendavalt […] TWh elektrienergiat. Siiski on olukord taastumas ja osad reaktorid on taaskäivitunud, samas kui teiste taaskäivitamist kavandatakse pea. Seega võib eeldada, et tulevikus import väheneb järk-järgult, samal ajal kui madalate piirkuludega tuumaenergia tootmise käivitamine surub elektrienergia hinnad Tšehhi Vabariigis alla.

([1]) Arvandmed, mis taotluse esitaja esitas OTE arvandmete alusel.

([2]) Eelmistel aastatel oli Trayporti börsiväliste maaklerimahtude kujunemine järgmine: 2008. aastal […] TWh, 2009. aastal […] TWh, 2010. aastal […] TWh, 2011. aastal […] TWh, 2012. aastal […] TWh, 2013. aastal […] TWh, 2014. aastal […] TWh ja 2015. aastal […] TWh. Vt taotluse esitaja 10. mai 2017. aasta vastus komisjoni 3. mai 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks.

([3]) Vt rakendusotsus 2016/1674.

([4]) 2016. aastal […] TWh võrreldes 2008. aasta […] TWh-ga – vt taotluse esitaja 10. mai 2017. aasta vastus komisjoni 3. mai 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks, tabel 5, lk 4.

([5]) PXEs kaubeldakse ainult finantstoodetega, st ilma füüsilise tarnimise võimaluseta.

([6]) Ligikaudu 2,6 TWh Kladno aastaaruande (2015) andmetel (kättesaadav tšehhi keeles aadressil: https://www.cmkbk.cz/zpravy/vz2015/#6/z, p. 6).

([7]) Ligikaudu […] TWh. Vt taotluse esitaja 10. mai 2017. aasta vastus komisjoni 21. aprilli 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks, lk 4, tabel 5.

([8]) Taotluse esitaja pole esitanud koostöölepingute või otsese kahepoolse müügi (vahendajata) alusel tarnitava elektrienergia mahte argumendiga, et need pole talle teada. Eeltoodud arvutused ei hõlmanud andmeid börsivälistelt platvormidelt.

([9]) Vt taotluse esitaja 16. veebruari 2017. aasta vastus komisjoni 31. jaanuari 2017 nõudele teabe esitamiseks, lk 10 (vastus küsimusele 9).

([10]) Vt mitu aruannet ja uuringut, mille on avaldanud ringvoogude kohta Tšehhi põhivõrguettevõtja ČEPS, a.s. (www.ceps.cz).

([11]) Vt ka ERO aastaaruanne (2016).

([12]) Vt taotluse esitaja 1. augusti 2017. aasta vastus ja selle lisad komisjoni 28. juuni 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks.

([13]) Kaubanduslik tootmisvõimsus Tšehhi-Saksa piiril (Saksamaalt Tšehhi Vabariigi suunas), mis on saadaval järgmise päeva turul, on langenud 2014. aasta […] MWh-lt 2016. aastal […] MWh-ni (arvandmed on töödeldud taotluse esitaja poolt komisjoni 28. juuni 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks 1. augustil 2017 antud vastuse 8. lisa alusel).

([14]) Vt ACERi 2016. aasta elektrienergia- ja gaasiturgude aruanne (http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER%20Market%20Monitoring%20Report%202016%20-%20ELECTRICITY.pdf).

([15]) Vt taotluse esitaja 16. veebruari 2017. aasta vastus komisjoni 31. jaanuari 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks, lk 10 (vastus küsimusele 9).

Hinnakonkurents ja hinnaregulatsioon

(71) Elektrihinnal lõpptarbijatele on kaks peamist komponenti: ([1]) esimene, mis moodustab 45 % lõplikust koguhinnast, hõlmab elektrienergia jaotamise püsikulusid, abiteenuseid, süsteemitasusid jne; teine, mis moodustab 37 % lõplikust koguhinnast, on elektrienergiakomponent, mis sisaldab jaemüügi hinnalisandit ([2]). Teine komponent pole reguleeritud ([3]).

(72) Lõpptarbijatele kehtivate elektrienergiahindade suhtes on nii suur- kui ka väiketarbijate puhul hinnatase koos maksudega väiksem kui ELi 28 liikmesriigi keskmine ja ka makse välja jättes väiksem kui ELi 28 liikmesriigi keskmine ([4]). Taotluse esitaja täheldab, et ajavahemikul 2007–2015 olid hinnad pidevalt madalamad kui vastavad hinnad Saksamaal.

(73) Eeskätt suurte tööstustarbijate ([5]) suhtes täheldab taotluse esitaja, et Tšehhi energiakomponent vähenes enam kui 40 % 2012. aasta teise poole ja 2015. aasta teise poole vahel, kui see oli 24 % väiksem (0,0300–0,0400 eurot/kWh) kui Saksa energiakomponent (0,0400–0,0500 eurot/kWh). Majapidamiste ([6]) suhtes täheldab taotluse esitaja, et pärast 2009. aasta teist poolt vähenes Tšehhi energiakomponent pidevalt ja et 2015. aasta teises pooles oli see peaaegu 0,0400 eurot/kWh, mis tähendab, et see oli 49 % väiksem kui Saksa energiakomponent (0,0700–0,0800 eurot/kWh) ([7]).

(74) Taotluse esitaja järeldab nendest arvandmetest Eurostati andmete alusel, et „*konkurentsi ulatus on Tšehhi turul suurem kui Saksa turul, mis komisjoni hiljutise otsuse kohaselt Saksa jaemüügi vabastamise kohta on konkurentsile otse avatud*.“ ([8]) Tõendid seda siiski ei kinnita, eelkõige Tšehhi ja Saksa turu vahelise hinnavõrdluse puhul. Teatud tingimustes (nt piirkulude tase ja nõudluse elastsus) võivad majandusteooria kohaselt olla äärmiselt kontsentreeritud turgudel madalamad hinnad kui vähem kontsentreeritud turgudel ([9]). Veelgi olulisem on see, et hinnavõrdlus sõltus ühiku valikust. Tegelikult ületasid viimastel aastatel Saksa hinnad absoluutarvudes Tšehhi omi, kuid olid madalamad ostujõu standardi seisukohast; selles suhtes olid Tšehhi hinnad 2015. aastal kõrgemad ([10]).

(75) Lisaks on eelkõige kodutarbijatele kehtivate hindade puhul Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet (ACER) täheldanud riiklikelt reguleerimisametitelt saadud teabe alusel, et „*kodutarbijatele kehtivate elektrienergiahindade andmetes võib olla ebatäpsusi. Seega tuleb neid tulemusi tõlgendada ettevaatusega*.“ ([11]).

MAAGAASI JAEMÜÜK

Turuosaliste arv, suurimate osaliste turuosad

(76) Viimased arvandmed ERO-lt näitavad, et 2016. aastal tegutses Tšehhi Vabariigis 98 aktiivset tarbijatele gaasi tarnivat kauplejat ([12]). Gaasi jaeturule sisenemise kogukulu ([13]) on väike ja ei näi kujutavat endast sisenemisbarjääri.

([1]) Maksud moodustavad 18 % hinnast.
([2]) Vt ERO riiklik aruanne (2016), joonis 8, lk 20.
([3]) Ainus erand sellest reeglist on elektrienergia hind, mida tarnib viimasena vastutav tarnija, kes on Tšehhi Vabariigis marginaalne.
([4]) Vt http://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/database
([5]) Selle hinnaarvutuse otstarbel määratleb taotluse esitaja suured tööstustarbijad tarbijatena tarbimisega 2 000–20 000 MWh.
([6]) Selle hinnaarvutuse otstarbel määratleb taotluse esitaja kodutarbijad tarbijatena tarbimisega 2 500–5 000 kWh.
([7]) Vt CRA aruanne, lk 41 ja lk 42.
([8]) Taotluse jaotis 5.2., lk 37, viimane punkt.
([9]) Näiteks Cournot' konkurentsiga oligopoolsel turul on võimalik näidata, et Lerneri turuvõimu koondindeks (protsent hinnast, mis pole pühendatud piirkulude katmisele, samuti tuntud kui juurdehindlus) on pöördvõrdeline nõudluse elastsusega ja seotud otse konkurentsi koondumise HHI-indeksiga (vt näiteks Vives, 1999, „Oligopoly Pricing: Old Ideas and New Tools“, MIT Press, 4. peatükk). See tähendab, et muude tegurite samaks jäädes ilmneksid suurema kontsentratsiooniga (suurema elastsusega) turgudel suuremad (väiksemad) juurdehindlused. Samuti tähendab see, et äärmiselt kontsentreeritud turul A võivad ilmneda madalamad hinnad (ent siiski suurem juurdehindlus) kui teisel, vähem kontsentreeritud turul B, kui näiteks piirkulud on A puhul piisavalt väikesed võrreldes B-ga. Sama tulemus kehtib suhteliste piirkulude ning nõudluse elastsuste teiste alternatiivsete kombinatsioonide puhul A ja B vahel, sealhulgas kombinatsioonide puhul, mis sarnanevad Tšehhi ja Saksa turu tegelike tunnustega. Seega ilmneb nendest vastupidistest näidetest, et täheldatud hindade lihtsa võrdluse alusel ja muid tegureid arvestamata ei pruugi olla võimalik üheselt järeldada, kas üks turg on konkurentsivõimelisem kui teine.
([10]) Komisjoni arvutus Eurostati andmete alusel (Ref. tabelid: nrg_pc_204 ja nrg_pc_205)
([11]) Vt ACERi turujärelevalve aruanne (2015) – Elektrienergia ja gaasi jaeturg – lk 44, joonealune märkus 107. https://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER%20Market%20Monitoring%20Report%202015%20-%20ELECTRICITY%20AND%20GAS%20RETAIL%20MARKETS.pdf
([12]) Vt ERO riiklik aruanne (2016), lk 42.
([13]) Kogukulud koosnesid litsentsimisega seotud kulust ja tegevuskulust (turundus, tarbijate teenindamise kulud jne).

(77) Eelmistes otsustes ([1]) oli komisjon seisukohal, et gaasi jaeturu puhul on kolme suurima ettevõtja ühendatud turuosa üks olulistest näitajatest turu kontsentratsiooni hindamiseks ja üldise konkurentsiolukorra hindamiseks. Arvestades seda, et riigihanke-eeskirjad ei kehti kõikidele turuosalistele, keskendutakse analüüsis peamiselt turuseisundile ja konkurentsisurvele, mis avaldub konkreetsetele turuosalistele, kelle suhtes kehtivad riigihanke-eeskirjad, see tähendab sisuliselt ČEZ Prodej'le ja PP-le. Siiski iga kord, kui on oluline mõista turuolukorda, milles ČEZ Prodej ja PP tegutsevad, hõlmatakse analüüsis teisi turukorraldajaid (vt ka põhjendus 20). Asjassepuutuvaks võidakse pidada ka teisi kontsentratsiooni mõõdikuid.

(78) Uusimate arvandmete kohaselt ([2]) on tarbijatele tarnitud koguse poolest suurimad gaasitarnijad RWE (nüüd Innogy Energie, s.r.o.) turuosaga peaaegu […] %, seejärel PP ja E.ON turuosaga […] %. Samuti tegutseb sellel turul ČEZ Prodej turuosaga […] % ([3]).

Maagaasi jaemüük suurtarbijatele

(79) Taotluse esitaja esitatud 2016. aasta arvandmete kohaselt on suurim suurtarbijatele tarnija RWE turuosaga […] %, seejärel ČEZ Prodej turuosaga […] % ja E.ON turuosaga […] %. Komisjon märgib, et ainult PPd ja ČEZ Prodej'd peetakse direktiivi 2014/25/EL artikli 4 tähenduses võrgustiku sektori hankijateks ja et seega kehtivad neile hanke-eeskirjad.

(80) Kolme suurima suurtarbijatele jaemüüja ühendatud turuosa on Tšehhi gaasiturul 51 %. Selle turu kohta arvutatud HHI on 1 341 ([4]).

Gaasi jaemüük väiketarbijatele

(81) Taotluse esitaja esitatud 2016. aasta arvandmete kohaselt on kolm suurimat väiketarbijatele tarnijat RWE turuosaga […] %, seejärel PP turuosaga […] % ja E.ON turuosaga […] % ([5]). Samuti tegutseb ČEZ Prodej (suuruselt neljas tarnija) sellel turul turuosaga […] %. Komisjon märgib, et ainult PPd ja ČEZ Prodej'd peetakse direktiivi 2014/25/EL artikli 4 tähenduses võrgustiku sektori hankijateks ja et seega kehtivad neile hanke-eeskirjad.

(82) Kolme suurima väiketarbijatele jaemüüja ühendatud turuosa on Tšehhi gaasiturul 69 % ([6]). Selle turu kohta arvutatud HHI on 2 024 ([7]).

Tarnija vahetamise määr lõpptarbijate hulgas

Maagaasi jaemüük suurtarbijatele

(83) ERO 2016. aasta riiklik aruanne sisaldab teavet tarnijate vahetamise andmete kohta eraldi nelja tarbijakategooria puhul: ([8]) „suure nõudlusega", „keskmise nõudlusega", „väikese nõudlusega" ja „majapidamised".

(84) Esimesed kaks kategooriat („suure nõudlusega" ja „keskmise nõudlusega") võib määrata laias laastus kategooriasse „suurtarbijad", nagu käesoleva otsuse otstarbel on määratletud. 2016. aastal oli tarnija vahetamise määr suure nõudlusega tarbijate puhul 38 % ja keskmise nõudlusega tarbijate puhul 29 %. Tarnija vahetamise tase oli nende kahe kategooria puhul kõrge ka viimasel viiel aastal.

Maagaasi jaemüük väiketarbijatele

(85) Viimased kaks kategooriat („väikese nõudlusega" ja „majapidamised") võib määrata laias laastus kategooriasse „väikesed äritarbijad ja majapidamised", nagu käesoleva otsuse otstarbel on määratletud.

([1]) Rakendusotsus (EL) 2016/1674, põhjendus 37 ja viidatud otsused.
([2]) Vt ERO riiklik aruanne (2016), lk 43.
([3]) Käesolevas põhjenduses tähendavad turuosad gaasi üldist jaemüüki (suur- ja väiketarbijatele).
([4]) Arvutatud taotluse esitaja poolt komisjoni 21. detsembri 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks 12. aprillil 2018 antud vastuse lk 16 tabeli 1 alusel.
([5]) Vt taotlus, lk 70.
([6]) Vt taotlus, lk 68.
([7]) Arvutatud taotluse esitaja poolt komisjoni 21. detsembri 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks 12. aprillil 2018 antud vastuse lk 16 tabeli 2 alusel.
([8]) Vt ERO riiklik aruanne (2016), tabel 9, lk 43.

(86) 2016. aastal oli tarnija vahetamise määr „väikese nõudlusega“ tarbijate puhul 14 %, samas kui „majapidamiste“ puhul oli see 6,6 %. Vahetamise tase oli „väikese nõudlusega“ tarbijate puhul ajavahemikul 2011–2016 üle 10 %. Vahetamise tase on „majapidamiste“ puhul vähenenud alates 2011. aastast (ligikaudu sellest ajast, kui vahetamise määr oli 13 %) ([1]), ent 2016. aastal tarnija vahetamise määr suurenes.

Juurdepääs hulgimüügigaasile ([2])

(87) Gaasi hulgiturul kauplevad üksused võivad osta gaasi pikaajaliste lepingute alusel kaubabörsidel või teistelt kauplejatelt. Endiselt on tõenäoliselt olulisim mõju hulgihindade kujunemisele pikaajalistel lepingutel Vene ja Norra gaasitootjatega. Pikaajalised lepingud sõlmitakse tavaliselt väga pikkadeks tähtaegadeks kuni 30 aastat. Varem tehti nendes lepingutes teatud gaasihinnavalemite muudatusi, kuid pikaajalistest lepingutest enestest pole loobutud ([3]). Eurostati arvandmete kohaselt importis 2016. aastal Tšehhi Vabariiki gaasi kokku 36 üksust ([4]).

(88) ERO andmetel on turukorraldaja tegevuse ainulitsentsi omanik Tšehhi Vabariigis, OTE, a.s., tegutsenud gaasi hetketurul alates 2010. aastast. Gaasituru eeskirjade muudatusega kaotati turukorraldaja korraldatav järgmise päeva gaasiturg. Teisest küljest on loodud päevasisese gaasituru platvorm. ERO sõnul säilitas turg 2016. aastal gaasituru osaliste jaoks suure ligitõmbavuse ([5]).

(89) Hulgituru suurim osa toimub väljaspool vahetusplatvorme kahepoolse börsivälise kauplemise kujul. Börsivälise kauplemise eeliseks on paindlikkus, nimelt pole vaja konkreetselt kasutada piiratud hulka lepinguid. Vahendajal on vahendamisplatvormide kaudu börsivälisel vahendamisel märkimisväärne roll. Börsivälises kauplemises esines 2012. aastast oluline suurenemine. 2016. aastal moodustasid vahendamisplatvormidel toimunud maagaasitehingud, mille puhul tarnepiirkonnaks oli Tšehhi Vabariik, kokku 88 TWh (93 TWh koos börsiplatvormidel kauplemise mahtudega). Futuurilepingute maht tõusis 2014. aasta 0,7 TWh-lt 2015. aastal 3 TWh-le.

(90) 2016. aastal moodustas gaasi aastane tarbimine Tšehhi Vabariigis kokku ligikaudu 88 TWh. Võrreldes 2015. aastaga kasvas tarbimine 8,5 %. Hulgikauplemise mahu suhe tarbimisse on > 1 ([6]).

(91) Arvestades põhjendustes 87-90 käsitletud tegureid, on komisjon käesoleval juhul seisukohal, et Tšehhi hulgituru likviidsus on piisav, et võimaldada jaemüüjatele konkurentsivõimelistes tingimustes juurdepääsu hulgimüügigaasile kas hulgiturgude või impordi kaudu. Tšehhi hulgituru likviidsus ei takista gaasi jaemüügi otsest avatust konkurentsile.

Hinnakonkurents ja hinnaregulatsioon

(92) Gaasitarne hinnal lõpptarbijatele ilma maksudeta on kaks peamist komponenti ([7]). Esimene, mis moodustab 22 % hinnast, sisaldab reguleeritud osi (ülekanne, jaotus jne). Teine, mis moodustab 78 % hinnast, kujutab endast kauba enese hinda, mis sisaldab jaemüügi hinnalisandit. Teine komponent pole reguleeritud ([8]).

Maagaasi jaemüük suurtarbijatele

(93) Suurtarbijate puhul on hinnatase koos maksudega väiksem kui ELi 28 liikmesriigi keskmine ja ka makse välja jättes väiksem kui ELi 28 liikmesriigi keskmine ([9]).

Maagaasi jaemüük väiketarbijatele

(94) Väiketarbijate puhul on hinnatase koos maksudega väiksem kui ELi 28 liikmesriigi keskmine ja väiksem ka kui ELi 28 liikmesriigi keskmine makse välja jättes ([9]).

([1]) Vt taotlus, lk 73.
([2]) Lisaks hulgimüügile ja impordile tootis Tšehhi Vabariik 2017. aastal 1 TWh gaasi.
([3]) Vt ERO riiklik aruanne (2016), lk 39.
([4]) Vt http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Number_of_entities_bringing_natural_gas_into_the_country-T1.png
([5]) Vt ERO riiklik aruanne (2016), lk 39.
([6]) 2016. aastal tarbiti 88 TWh gaasi gaasimahust 93 TWh, millega kaubeldi hulgimüügi tasandil.
([7]) Vt ERO riiklik aruanne (2016), lk 32.
([8]) Ainus erand sellest reeglist on gaasi hind, mida tarnib viimasena vastutav tarnija, keda pole taotluse kohaselt (punkt 3, lk 76) Tšehhi Vabariigis seni kasutatud.
([9]) Kasutatud veebisaiti http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do

4. **JÄRELDUSED**

4.1. *ELEKTRIENERGIA*

(95) Konkurentsi Tšehhi elektrienergia jaeturgudel piirab struktuurselt asjaolu, et jaemüüjatel (v.a ČEZ Prodej) ei ole piisavalt oma tootmisvõimsust ega juurdepääsu oluliselt likviidsetele hulgiturgudele ei Tšehhi Vabariigis ega impordi kaudu välismaal. Seega pole nendel jaemüüjatel võimalik konkureerida võrdsel alusel ČEZ Prodej'ga, kes on vertikaalselt integreeritud suurima kohaliku jaotusettevõtja ja suurima elektrienergiatootjaga.

ELEKTRIENERGIA JAEMÜÜK SUURTARBIJATELE

(96) Kolme suurima suurtarbijatele jaemüügi ettevõtja ühendatud turuosa on üsna suur (60 %), kusjuures suurimale turuosalisele (ČEZ Prodej) kuulub […] % turuosa. Suuruselt teisele ja kolmandale turuosalisele, nimelt E.ONile ja PRE-le, kellele kuuluvad vastavalt turuosad […] % ja […] %, ei kehti liidu hanke-eeskirjad. Vaatamata nende mittetühistele turuosadele on neil võimalik avaldada ČEZ Prodej'le ainult piiratud konkurentsisurvet. Juurdepääs elektrienergia hulgimüügile pole piisav. ČEZ grupp on kaugelt suurim elektrienergiatootja Tšehhi Vabariigis ja elektrivõrkude ühendamise võimsused on piiratud ning seega sõltub elektrienergia hulgituru likviidsus ČEZ grupi käitumisest. See olukord piirab neil võimalust hankida elektrienergiat nii baaskoormuse kui ka muude toodetena, mida on konkurentsitingimustes vaja, mis omakorda piirab struktuurselt nende võimet konkureerida ČEZ Prodej'ga. Samadel põhjustel on väiksematel konkurentidel piiratud võime konkureerida kolme suurima tarnijaga.

(97) ČEZ Prodej', E.ONi ja PRE turuseisundit tugevdavad selle turu iseloomulikud tugevad piirkondlikud elemendid ning mittehomogeensed konkurentsitingimused kolmes jaotuspiirkonnas raskendavad konkurentidel nende osaliste turuseisundi proovilepanekut oma vastavates jaotuspiirkondades. Lõpuks on tarnija vahetamise määr, mis on küll kõrgem kui väiketarbijate puhul, viimastel aastatel langenud.

(98) Võttes arvesse eeltoodud põhjendustes käsitletud tegureid, tuleks elektrienergia jaemüügi puhul suurtarbijatele Tšehhi Vabariigi territooriumil direktiivi 2014/25/EL artikli 34 lõike 1 kohast konkurentsile otsese avatuse tingimust pidada mittetäidetuks.

ELEKTRIENERGIA JAEMÜÜK VÄIKETARBIJATELE

(99) Kolme suurima väiketarbijatele jaemüügi ettevõtja ühendatud turuosa on suur (74 %), kusjuures suurimale turuosalisele (ČEZ Prodej) kuulub […] % turuosa. Suuruselt teisele ja kolmandale turuosalisele, nimelt E.ONile ja PRE-le, kes on suuruselt teine ja kolmas turuosaline, omades vastavalt turusoa […] % ja […] %, ([1]) ei kehti liidu hanke-eeskirjad. Vaatamata nende mittetühistele turuosadele on neil võimalik avaldada ČEZ Prodej'le ainult piiratud konkurentsisurvet. Juurdepääs elektrienergia hulgimüügile pole piisav. ČEZ grupp on kaugelt suurim elektrienergiatootja Tšehhi Vabariigis ja elektrivõrkude ühendamise võimsused on piiratud ning seega sõltub elektrienergia hulgituru likviidsus ČEZ grupi käitumisest. See olukord piirab neil võimalust hankida elektrienergiat nii baaskoormuse kui ka muude toodetena, mida on konkurentsitingimustes vaja, mis omakorda piirab struktuurselt nende võimet konkureerida ČEZ Prodej'ga. Samadel põhjustel on väiksematel konkurentidel piiratud võime konkureerida kolme suurima tarnijaga.

(100) ČEZ Prodej', E.ONi ja PRE turuseisundit tugevdavad selle turu tugevad piirkondlikud omadused ning mittehomogeensed konkurentsitingimused kolmes jaotuspiirkonnas raskendavad konkurentidel nende osaliste turuseisundi proovilepanekut oma vastavas jaotuspiirkonnas. Lõpuks on tarnija vahetamise määr üsna madal ja eeltoodud põhjustel ei ole jaehinnad konkurentsile otsese avatuse näitaja.

(101) Võttes arvesse eeltoodud põhjendustes käsitletud tegureid, tuleks elektrienergia jaemüügi puhul väiketarbijatele Tšehhi Vabariigi territooriumil direktiivi 2014/25/EL artikli 34 lõike 1 kohast konkurentsile otsese avatuse tingimust pidada mittetäidetuks.

([1]) Väiketarbijate kohta vt taotluse esitaja 10. mai 2017. aasta vastus komisjoni 21. aprilli 2017. aasta nõudele teabe esitamiseks, tabel 10.

4.2. *GAAS*

MAAGAASI JAEMÜÜK SUURTARBIJATELE

(102) Gaasi jaemüügi puhul suurtarbijatele Tšehhi Vabariigis võib võtta olukorra kokku järgmiselt: riiklikul tasandil tegutseb suur arv tarnijaid; kolme suurima jaemüügiettevõtja ühendatud turuosa pole eriti suur (51 %); esimesele ja kolmandale turuosalisele hanke-eeskirjad ei kehti; tarnija vahetamise määr näib rahuldav, kuna lõppkasutaja hinda ei kontrollita ja hulgituru likviidsus ei näi takistavat gaasi jaemüügi otsest avatust konkurentsile.

(103) Võttes arvesse eeltoodud põhjendustes käsitletud tegureid, tuleks gaasi jaemüügi puhul suurtarbijatele Tšehhi Vabariigi territooriumil direktiivi 2014/25/EL artikli 34 lõike 1 kohast konkurentsile otsese avatuse tingimust pidada täidetuks.

MAAGAASI JAEMÜÜK VÄIKETARBIJATELE

(104) Gaasi jaemüügi puhul väiketarbijatele Tšehhi Vabariigis võib võtta olukorra kokku järgmiselt: riiklikul tasandil tegutseb suur arv tarnijaid; kolme suurima jaemüügiettevõtja ühendatud turuosa on üsna suur (69 %), siiski esimesele ja kolmandale turuosalisele hanke-eeskirjad ei kehti; tarnija vahetamise määr näib rahuldav; lõppkasutaja hinda ei kontrollita ja hulgituru likviidsus ei näi takistavat gaasi jaemüügi otsest avatust konkurentsile.

(105) Võttes arvesse eeltoodud põhjendustes käsitletud tegureid, tuleks gaasi jaemüügi puhul väiketarbijatele Tšehhi Vabariigi territooriumil direktiivi 2014/25/EL artikli 34 lõike 1 kohast konkurentsile otsese avatuse tingimust pidada täidetuks.

4.3. *KOKKUVÕTE*

(106) Käesolev otsus lähtub 2016. aasta novembrist 2018. aasta aprillini kehtinud õiguslikust ja tegelikust olukorrast, nagu seda on kirjeldatud taotluse esitaja esitatud teabes ja ERO riiklikes aruannetes. Otsuse võib läbi vaadata, kui õigusliku või tegeliku olukorra olulise muutumise tõttu ei ole direktiivi 2014/25/EL artikli 34 kohaldamise tingimused enam täidetud.

(107) Kuna osa elektrienergia ([1]) jaemüügiga seotud teenuste suhtes kohaldatakse jätkuvalt direktiivi 2014/25/EL, tuletatakse meelde, et mitut tegevust hõlmavaid hankelepinguid tuleks käsitleda vastavalt kõnealuse direktiivi artiklile 6. See tähendab, et kui võrgustiku sektori hankija osaleb nn segahankes, see tähendab hankemenetluses, mis hõlmab nii tegevusi, mis on direktiivi 2014/25/EL kohaldamisest vabastatud, kui ka tegevusi, mis ei ole sellest vabastatud, tuleb arvesse võtta seda, millise tegevuse jaoks leping on peamiselt mõeldud. Sellise segahanke puhul, mille peamiseks eesmärgiks on toetada direktiivi kohaldamisest vabastamata teenuseid, kohaldatakse direktiivi 2014/25/EL sätteid. Kui seda, millise tegevuse jaoks leping on peamiselt ette nähtud, on objektiivselt võimatu kindlaks määrata, sõlmitakse leping kooskõlas direktiivi 2014/25/EL artikli 6 lõikes 3 sätestatud eeskirjadega.

(108) Käesoleva otsusega ette nähtud meetmed on kooskõlas riigihangete nõuandekomitee arvamusega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Direktiivi 2014/25/EL ei kohaldata lepingute suhtes, mille on sõlminud võrgustiku sektori hankijad ja mille eesmärk on võimaldada järgmisi tegevusi Tšehhi Vabariigi territooriumil:

a) maagaasi jaemüük suurtarbijatele;

b) maagaasi jaemüük väiketarbijatele.

([1]) Elektrienergia jaemüük suur- ja väiketarbijatele.

Artikkel 2

Direktiivi 2014/25/EÜ kohaldamist jätkatakse lepingute suhtes, mille on sõlminud võrgustiku sektori hankijad ja mille eesmärk on võimaldada järgmisi tegevusi Tšehhi Vabariigi territooriumil:

a) elektrienergia jaemüük suurtarbijatele;

b) elektrienergia jaemüük väiketarbijatele.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud Tšehhi Vabariigile.

Brüssel, 5. juuli 2018

Komisjoni nimel

komisjoni liige

Elżbieta BIEŃKOWSKA